

Stockholm den 15 december 2017

Kulturförvaltningen
Stockholms läns landsting
Box 38204
100 64 Stockholm

E-post: registrator.kultur@sll.se

KLYS yttrande över Stockholms läns landstings förslag till kulturstrategi för Stockholmsregionen (dnr: KUN 2017/707)

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – har tagit del av Stockholms läns landstings kulturförvaltnings förslag till regional kulturstrategi för Stockholmsregionen (dnr: KUN 2017/707) och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter.

Våra synpunkter och förslag till ändringar och kompletteringar sammanfattas kortfattat i slutet av detta dokument under punkten 7.

1 Om KLYS

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare och företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, konsthantverkare, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar ramen för KLYS verksamhet i frågor som rör t.ex. kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet. Sedan 2011, i samband med införandet av kultursamverkansmodellen, bevakar KLYS även regional kultur- och konstnärspolitik. Vi håller nu på att fördjupa vårt regionala arbete även i Stockholms län.

Utöver kulturskaparnas villkor bevakar KLYS bl.a. den kulturella infrastrukturen, hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag. KLYS tittar även på hur regioner och kommuner arbetar med principen om armlängds avstånd mellan konsten och politiken. Särskilt angeläget för KLYS är att se till att de yrkesverksamma kulturskaparnas erfarenheter och kompetens tillvaratas och ges utrymme i förvaltningarnas arbetsprocesser kring regionala kultur- och utvecklingsplaner runt om i landets regioner.

2 Övergripande synpunkter

KLYS välkomnar att Stockholms läns landsting, vid sidan av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUF5 2050, formulerat en specifik strategi för kulturområdet, som präglas av optimism och framtidstro och presenterar en rad ambitiösa målområden. Emellertid finner vi att förslaget till kulturstrategi i sin helhet är något svepande och till vissa delar konstnärspolitiskt otydligt eller bristfälligt. Vi saknar i flera av avsnitten ett professionellt kulturskaparperspektiv och redogörelser för landstingets syn på kulturens och konstens egenvärde, konstnärlig frihet och kvalitet samt armlängds avståndsprincipen.

Begreppet kulturskapare och begreppet semiprofessionell

KLYS förespråkar i regionala planer och strategidokument ett generellt användande av begreppet "professionell kulturskapare", alternativt "yrkesverksam kulturskapare". Detta för att tydligt skilja på de olika nivåerna av verksamma och verksamheter i kulturlivet, och undvika oklarheter kring om skrivningar handlar om amatör-/hobbyverksamma, ideellt verksamma eller yrkesverksamma kulturskapare. Vi välkomnar att "professionell kulturskapare" används på en rad ställen i strategin, men vi märker en viss inkonsekvens i dokumentet i det att också enbart ordet "kulturskapare" används på vissa ställen.

Det vore således önskvärt om landstingets kulturförvaltning renodlade begreppsanvändningen och genomgående i kulturstrategin, liksom i andra dokument som kopplas till strategin och RUF5 2050, kompletterade ordet "kulturskapare" med ordet "professionell" eller "yrkesverksam".

KLYS motsätter sig bestämt användningen av begreppet "semiprofessionell" (s. 14). Antingen är man professionell eller inte. Däremot kan det vara skillnad i yrkeserfarenhet och anställningsgrad. Vi understryker att allt yrkesutövande i sig utförs på professionell basis, och allt övrigt utövande är på amatör-/hobbybasis. Några gråskalor finns inte här och ska enligt vår mening inte konstrueras begreppsligt i kulturstrategin.

Inledning och syfte (s. 7)

Inledningens ingress är allmänt hållen och medborgarorienterad med fokus på attraktivitet, demokrati och mötesplatser. Det sägs inget om vikten av konstnärlig frihet och att kunna ta del av kvalitativ konst och kultur. Det borde vara grundläggande i landstingets kulturstrategi att inledningsvis även lyfta frihets- och kvalitetsaspekterna liksom professionellt kulturskapande, även om mötesplatser och eget skapande också är mycket viktiga saker.

Vi saknar i strategin, och redan i inledningen, en diskussion om begreppen kultur och konst. Exempelvis begreppet "den samtida konsten" lyser med sin frånvaro, och även sådant som gestaltad livsmiljö. Ett så specifikt kulturstrategiskt dokument som detta bör även omfatta en diskussion om det konstnärliga kvalitetsbegreppet, betydelsen av konstens och kulturens egenvärde, och en redogörelse för hur landstingets kulturförvaltning avser att tillämpa principen om en armlängds avstånd när det gäller hur politik, förvaltningar, kulturinstitutioner och professionella kulturskapare förhåller sig till varandra och till beslut om konstnärligt innehåll i det offentligt finansierade kulturlivet i regionen och kommunerna.

Det är värt att notera att alla svenska riksdagspartier (enligt KRO:s kulturpolitiska partienkät 2014) anser att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av hög kvalitet.

3 Avsnittet ”Bakomliggande utgångspunkter” (s. 9-11)

Då kulturstrategin ska bidra till att uppnå målen i, och kopplas till genomförandet av den övergripande regionala utvecklingsplanen RUF5 2050, finner KLYS, som ovan nämndes, det viktigt att strategin tydligt tar avstamp i kulturens och konstens egenvärde, liksom att strategin kan balansera upp tydligt mot aspektpolitik, och fungera som en motvikt till det överlag starkt instrumentella anslag som RUF5 2050 har för kulturen som politikområde i stort.

Övergripande dokument (s. 9)

Vi saknar ett centralt styrdokument som innehåller en viktig kulturpolitisk värdegrund/inriktning för landets styrning och som även ligger till grund för landsting/regioner och kommuner. Det är skrivningen i Regeringsformen § 2 som slår fast att den enskildes kulturella välfärd ska vara ett av tre grundläggande mål för den offentliga verksamheten.

Stockholms läns landstings kulturpolitiska mål (s. 9)

KLYS sympatiserar självfallet med allt det som lyfts i SLL:s kulturpolitiska mål; ”Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet”, men vi noterar att det är ett uttalat medborgarorienterat mål som helt saknar ett professionellt fokus och skrivningar om konstnärlig frihet och kvalitet och de professionella kulturskaparnas perspektiv. Det borde lyftas i ett övergripande regionalt kulturpolitiskt mål att professionella kulturskapare ska ges förutsättningar att bo, verka och utvecklas i regionen. Konstnärlig frihet och ett självständigt, fritt kulturliv kan bara uppnås och upprätthållas genom att skapa goda villkor för konstnärligt yrkesverksamma.

Nulägesbeskrivning (s. 10-11)

Avsnittet saknar en tillfredsställande beskrivning av professionella kulturskapares situation och arbetsvillkor i regionen. Det är anmärkningsvärt lite och vagt att enbart lyfta ”landets fria kulturliv” i en enda mening (s. 10). Visserligen sympatiserar vi med avsnittets redogörelse för de kulturella och kreativa näringarna, men det har ett strikt instrumentellt perspektiv som gott kunde kompletteras med skrivningar om professionella kulturskapares viktiga roll för utvecklingen av näringarna och en hög konstnärlig kvalitet. En beskrivning av villkoren för kulturskapare i regionen, bl.a. möjligheterna till kompetensutveckling, lokaltillgång etc. borde också lyftas i sammanhanget.

Vi vill anmärka på att konsthallar och -museer utelämnats i meningen i det andra stycket som listar en rad kulturinstitutioner: ”Tydligast framträder denna struktur i form av kulturinstitutioner – konserthus, teatrar, bibliotek, kulturskolor och mycket annat”.

Även i meningen ”Kommunernas huvudområden inom kulturverksamhet är allmän kultur, bibliotek, musik- eller kulturskola [...]” finner vi en avsaknad av den offentliga konsten och den kommunala utställningsverksamheten. Vi uppmanar landstinget att korrigera och komplettera dessa båda skrivningar.

4 Avsnittet ”Kulturstrategins målområden” (s. 12)

Visionen för RUF5 2050; att Stockholmsregionen *ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion*, samt flera av de fyra grundläggande målen för regionens långsiktiga utveckling är i högsta grad avhängiga av ett professionellt kulturliv med goda villkor för de yrkesverksamma kulturskaparna.

Därför blir det i KLYS ögon anmärkningsvärt att skrivningar om bl.a. kulturens egenvärde, konstnärlig frihet, konstnärlig kvalitet och professionella kulturskapare helt saknas i kulturstrategins samtliga fyra målområden.

Texten som följer under detta avsnitts rubrik ger en tämligen instrumentell syn på konst och kultur. En redogörelse för konstens och kulturens egenvärde, konstnärlig frihet och kvalitet borde läggas under eller ovanför denna rubrik.

KLYS sympatiserar naturligtvis med innebörd och avsikt med vart och ett av målområdena, och det faktum att de alla kompletterar varandra i en samhällelig kontext. I ett professionellt perspektiv blir formuleringarna dock bristfälliga och vaga med sina alltigenom instrumentella utgångspunkter.

Vi har överlag förståelse för att stora delar av kulturstrategin ger uttryck för en instrumentell syn på kultur i det att strategin ska länkas ihop med RUF5 2050, som i mycket handlar om tillväxt och attraktivitet. Men just därför menar vi att det är viktigt att slå fast att konst och kultur finns i sin egen rätt och inte bara för att skapa attraktivitet eller nytta inom andra målområden.

Konst och kultur kan med sitt lika skiftande som obestridliga egenvärde inte minst vara meningsskapande för människan, skapa en djupare förståelse för och relatera till människor och samhället. Detta borde genomsyra de fyra målområdena i strategin och också förslagsvis formuleras specifikt som ett kompletterande, femte målområde i kulturstrategin. Politiken, landstinget och strategin bör svara på frågan vad syftet med kultur är, och inte som nu så enahanda poängtera hur kulturpolitiken kan bidra till målpuppfyllelse.

KLYS vill också understryka vikten av att de professionella kulturskaparna i olika avseenden lyfts in i de fyra målområdena, liksom i ett eventuellt femte område enligt ovan. Nu dominerar medborgar- och konsumentperspektiv på kultur och konst. Landstinget bör tydliggöra att professionellt skapad kultur och konstnärlig kvalitet på olika vis utgör självklara delar i den värdeskapande kedjan i ett kulturliv.

Vi vill understryka att vi i synnerhet finner det märkligt att de professionella kulturskaparna inte ens nämns i det tredje målområdet, som handlar om kulturella och kreativa näringar.

5 Avsnittet "Utmaningar" (s. 13-16)

I kulturstrategin saknas en definition av kultur och konst. Resultatet tycks ha blivit att det vidare begreppet kultur används flitigt och konsten tappats bort. På några ställen i strategin borde konstbegreppet omnämnas och definieras.

Att öka tillgängligheten till och deltagandet i kulturlivet (s. 13)

Vi välkomnar prioriteringarna för att öka tillgängligheten till och deltagandet i kulturlivet. Det är positivt att landstinget lyfter dialoger med företrädare för både civilsamhället, professionella kulturlivet och kommunerna.

Vi vill påminna landstinget om att skrivningar i avsnittet borde framhäva de professionella kulturskaparnas viktiga roll för tillgången till ett dynamiskt, kvalitativt kulturliv och en bredd av kulturupplevelser. Likaså bör det poängteras att de professionella kulturskaparna har en unik roll i

arbetet med att tillhandahålla möjligheter för eget skapande bland medborgarna. I nuvarande skrivningar framstår kultur och konst som något som finns av sig självt och tas för givna att kunna uppstå i olika deltagarkulturella sammanhang.

Vi ser positivt på ambitionerna att minska sociala klyftor bl.a. med hjälp av kultur, och att utsatta barn särskilt ska lyftas. Dock bör även utsatta i andra åldersgrupper omfattas av liknande satsningar, inte minst i ett demokratiskt perspektiv. Det kan annars vara lätt hänt att kultursatsningar för utsatta grupper kan få slagsida åt enbart barn och unga, medan andra grupper helt utelämnas.

Att stärka möjligheterna till konstnärlig utveckling (s. 14)

KLYS ser självfallet positivt på detta område och landstingets konstnärspolitiska ambitioner här, bl.a. att regionen ska vara "en attraktiv region för professionella kulturskapare". Vi skulle dock gärna se att avsnittet omdisponeras så att en del är specifikt konstnärspolitiskt inriktad på de professionella kulturskaparna, förslagsvis med rubriken "Att stärka möjligheterna till konstnärlig utveckling för de professionella kulturskaparna".

Vi välkomnar områdets samtliga prioriteringar, och sätter stort värde på att kompetensutveckling lyfts särskilt. Det är positivt att landstinget uttrycker en medvetenhet kring vikten av samverkan mellan olika nivåers stödsystem, både för utveckling av det lokala och det internationella, liksom för interkulturell utveckling. Men vi saknar en prioritering om att stärka den konstnärliga friheten, vilket är av särskild vikt i dessa tider av hot, hat och trakasserier mot kulturskapare.

Något vi också saknar i detta avsnitt och bland prioriteringarna är skrivningar om hur landstinget avser följa och förhålla sig till branschöverenskommelser av olika slag samt avtals- och arvodesrekommendationer för yrkesverksamma kulturskapare, som t.ex. MU-avtalet för bild- och formkonstnärer och Författarförbundets rekommendationer, samt hur upphovsrätten ska hanteras i olika avseenden. Vi vill gärna se att dessa saker lyfts i detta avsnitt, eftersom det är grundläggande för konstnärlig utveckling i regionen att de professionella kulturskaparna har goda villkor och tydligt uppställda riktlinjer att förhålla sig till.

Ordet nyskapande ser vi som problematiskt att använda helt utan vidare definition. Allt kulturskapande är i våra ögon per definition nyskapande, men naturligtvis framgår landstingets positiva andemening i sammanhanget. Vi sympatiserar med att landstinget tydliggör sina ambitioner att främja det regionala kulturlivets konstnärliga utveckling och ge plats åt nya aktörer och nätverk.

Att omfatta digitaliseringens möjligheter och utmaningar (s 14-15)

KLYS uppfattar avsnittet om digitalisering som väldigt generellt formulerat och prioriteringarna som för allmänna och vaga. Vi saknar en något mer konkretiserande analys av hur konst och kulturskapande påverkas i sak av en ökad digitalisering på området. Bland annat bör landstinget komplettera avsnittet med skrivningar om hur det konstnärliga innehållet och konstnärlig tillgänglighet påverkas, och om utmaningar för upphovsrättsliga frågor och vikten av att värna om upphovsrätten när det gäller de professionella kulturskaparna i regionen. Avsnittet bör också nämna digitaliseringens möjligheter för att främja kompetensutveckling för professionella kulturskapare.

Att använda kultur och kulturmiljöer som resurs i samhällsplaneringen (s. 15-16)

Vi välkomnar landstingets höga ambitionsnivå inom en rad sakfrågor gällande kulturens och konstens roll i samhällsplaneringen, bl.a. enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar. Vi värdesätter i detta avsnitt och bland prioriteringarna många bra förslag till insatser, bl.a. att lyfta kulturmiljöns roll för besöksnäringens utveckling.

Det är glädjande att kulturstrategin tar upp behovet av verkstäder och ateljéer i samhällsplaneringen. Landstingets konstenhet är med sin kompetens och sitt nätverk en mycket relevant och viktig aktör i arbetet med att realisera RUFs 2050-visionen om regionens attraktivitet och att identifiera metoder för att säkerställa att konstnärliga gestaltningar blir en naturlig del av planprocesserna.

6 Avsnittet "Genomförande" (s. 17)

Kartläggning av kulturlivet

KLYS välkomnar landstingets ambition att bl.a. genomföra kartläggningar av länets kulturliv. Det borde dock framgå mer konkret i strategin om, och i vilken grad dessa kartläggningar gäller professionella kulturskapare och verksamheter inom det fria kulturlivet i länet.

När det gäller kulturlivets roll i genomförandearbetet uppfattar vi följande skrivning som ytterst vag: "Aktörer inom [...] det fria kulturlivet kan bidra genom egna initiativ och åtgärder." Detta öppnar för en rad olika tolkningar som kan förvirra i sak. En fråga som uppkommer är vad som ska förväntas av det fria kulturlivet i sammanhanget och hur professionella kulturskapare och verksamheter är tänkta att agera i praktiken inom ramen för landstingets aktiva genomförandearbete, liksom inom särskilt kartläggningsarbete av kulturlivet.

Regionalt dialogarbete

KLYS värdesätter att landstinget i kulturstrategin så tydligt betonar vikten av att få på plats en struktur för formaliserad dialog och samverkan mellan aktörer inom kulturområdet.

Det är viktigt att landstinget ser till att upprätta en långsiktigt hållbar struktur för formaliserad dialog där bl.a. professionella kulturskapare inom samtliga konstområden representeras. Som remissinstans kommer vi gärna med synpunkter och råd.

Det är av stor betydelse att tänka in de professionella kulturskaparna som ofta hamnar utanför denna typ av dialogprocesser, inte sällan för att de saknar anställningar på institutioner och därmed antingen inte bjuds in eller inte har råd att delta för att det saknas arvodering. De kan då inte medverka på samma premisser som de anställda inom institutionerna.

KLYS lanserade den 14 december 2017 sin samrådsguide för yrkesverksamma kulturskapare som deltar i regionala dialoger med kulturförvaltningar runt om i landet. Syftet med guiden är i första hand att hjälpa kulturskapare med att bidra till en utvecklad regional kultur- och konstnärspolitik, men är också tänkt att ge stöd åt bl.a. kulturförvaltningar, kulturpolitiker och kulturinstitutioner på regional nivå. Guiden finner ni här <http://www.klys.se/klys-samradsguide/> och den bifogas detta yttrande (se bilaga).

7 Sammanfattande synpunkter

KLYS föreslår:

- att kulturstrategin kompletteras med skrivningar som redogör för landstingets syn på kulturens och konstens egenvärde, konstnärlig frihet och konstnärlig kvalitet
- att kulturstrategin kompletteras med skrivningar om hur landstinget avser att tillämpa principen om armlängds avstånd när det gäller det konstnärliga innehållet i det offentligt finansierade kulturlivet i länet
- att SLL:s kulturpolitiska mål (s. 9) kompletteras så att det även lyfter professionella kulturskapares perspektiv samt konstnärlig frihet och kvalitet
- att skrivningar under rubriken Nulägesbeskrivning kompletteras så att även konsthallar, den offentliga konsten och kommunala utställningsverksamheten nämns i sammanhanget
- att begrepps användningen renodlas och att "professionell kulturskapare", eller "yrkesverksam kulturskapare", skrivs ut konsekvent i dokumentet där dessa avses
- att professionella kulturskapare nämns i skrivningen om det tredje målområdet om kulturella och kreativa näringar (s. 12)
- att begreppet "semiprofessionell" (s. 14) stryks och inte används i landstingets arbete
- att avsnittet om konstnärlig utveckling (s. 14) omdisponeras så att en del är specifikt konstnärspolitiskt inriktad på de professionella kulturskaparna med rubriken "Att stärka möjligheterna till konstnärlig utveckling för de professionella kulturskaparna"
- att vikten av att följa avtals- och arvodesrekommendationer för professionella kulturskapare, bl.a. MU-avtalet och Författarförbundets rekommendationer, samt upphovsrätten lyfts i avsnittet om konstnärlig utveckling (s. 14)
- att det i strategin i sin helhet, och särskilt i avsnitten om konstnärlig utveckling och digitalisering, tydligare värnas om upphovsrätten när det gäller de professionella kulturskaparna möjligheter att verka och försörja sig i regionen

8 Slutord

KLYS vill slutligen lyfta fram de professionella kulturskaparnas unika erfarenheter och kompetenser som särskilt värdefulla när det gäller samråd och konkreta inspel till de regionala utvecklingsområden som vi i detta yttrande lyft som angelägna och relevanta för kulturen att finnas med i. Vi hänvisar för vägledning till vår nya samrådsguide, som lanserades 14 december (se bilaga).

Vi vill också hänvisa till vår medlemsorganisation Konstnärernas Riksorganisations separata yttrande över kulturstrategin. Deras yttrande lyfter i detalj en rad skrivningar och mer specifika frågor kring hur strategin relaterar till och påverkar bild- och formområdet och de yrkesverksamma kulturskaparna.

Vi tackar för att vi givits tillfälle att yttra oss över förslaget till Stockholms läns landstings kulturstrategi, samt för inbjudningar till samtal och workshops inom ramen för utvecklingsarbetet med både RUF 2050 och kulturstrategin. Vi ser fram emot fortsatt konstruktiva samtal och möten med kulturförvaltningen och andra i sak berörda förvaltningar i Stockholms läns landsting.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

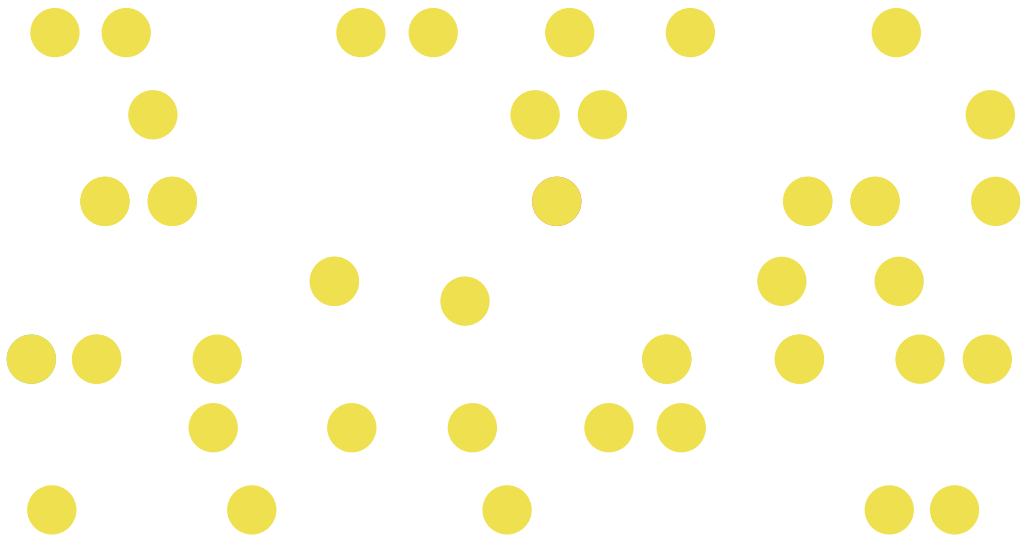
Bilaga:

KLYS samrådsguide bifogas som pdf-fil

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

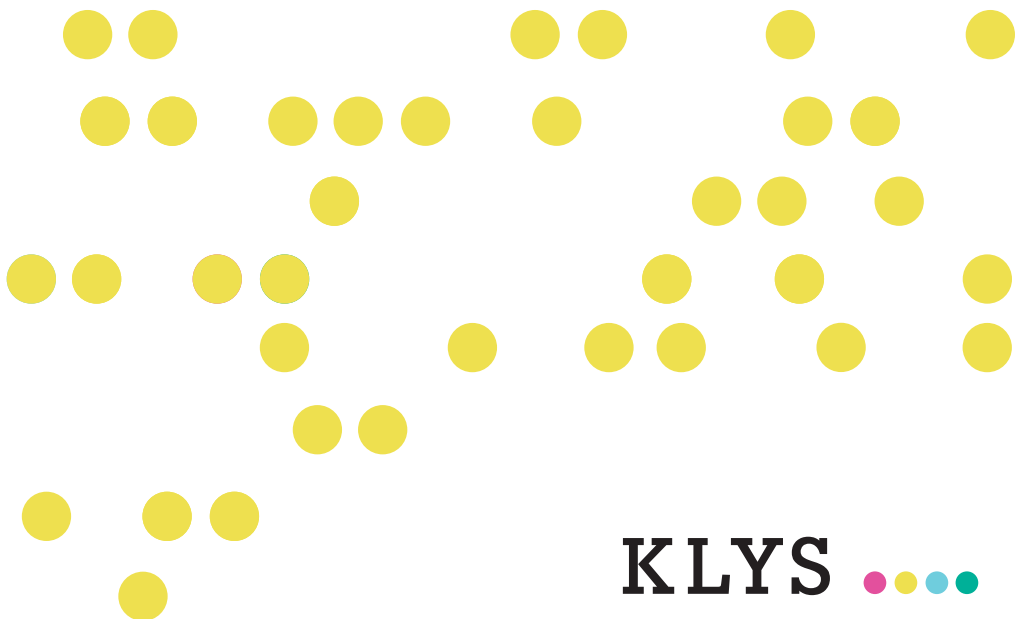
Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Svenska Regissörsföreningen, Oberoende Filmarens Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, +46 (0) 702621938 (reg.pol.sekr.), klys@klys.se, www.klys.se

KLYS SAMRÅDSGUIDE

OM REGIONAL DIALOG MED
PROFESSIONELLA KULTURSKAPARE

KLYS

INNEHÅLL

- 3 Inledning
- 4 Bakgrund
- 5 Regionernas olika sätt att samråda med kulturskapare
- 7 Därför är regionala kulturskaparsamråd viktiga
- 8 Regionala kulturskaparsamråd enligt KLYS-modell
- 9 Dessa bör ingå i ett regionalt kulturskaparsamråd
- 11 Vem är professionell/yrkesverksam?
- 12 Så här bör ett kulturskaparsamråd arbeta
- 14 Dessa frågor bör lyftas och drivas i kulturskaparsamråden
- 15 När bör kulturskaparsamråden konsulteras och hur ofta bör de träffas?
- 16 Ingen konferens utan kulturskapare

»Ett kulturskaparsamråd innebär en konstruktiv och strukturerad dialog för att ta mer hänsyn till professionella kulturskapares villkor inom samtliga konstområden.«

INLEDNING

Inom ramen för kultursamverkansmodellen och vid framtagandet av sin regionala kulturplan inrättar allt fler regionala kulturförvaltningar i landet olika typer av samråd eller referensgrupper med yrkesverksamma kulturskapare. För att stödja och utveckla detta samsrådsarbete vill KLYS ge tydliga och handfasta råd för att samråden ska kunna bidra till en dynamisk utveckling av konsten och kulturen i regionerna.

Vi vill i denna guide ge svar på *varför, om vad, när och hur* regionala samråd med kulturskapare bör ske. Guiden riktar sig främst till kulturskaparna själva, men vi tror att såväl kulturförvaltningar och politiker, som andra i beslutsfattande positioner i kulturlivet, kan ha nytta av den.

KLYS företräder konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden och vår strävan är ett konstområdesövergripande förhållningssätt, där det råder balans mellan olika konstområden när det gäller den regionala kulturpolitikens engagemang, satsningar och resursfördelningar. Vi kallar det *KLYS-perspektivet*.

BAKGRUND

Kultursamverkansmodellen har sin grund i Kulturutredningen från 2009 och utredningen Spela samman från 2010. I Spela samman angavs att ett av de viktigaste syftena med det statliga stödet till regional verksamhet ska vara att *ge möjligheter för kulturskapare i hela landet att arbeta och utveckla sitt konstnärskap.*

Sedan kultursamverkansmodellen infördes 2011 har 20 av landets regioner kommit att ingå i modellen. Regionerna skriver 3-åriga kulturplaner (somliga får dispens för att göra 4-åriga) och redovisar dessa för Kulturrådet, som årligen fattar beslut om och fördelar medel till det regionalt förvaltade kulturlivet.

I förordningen till samverkansmodellen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet anges att: »Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och *efter samråd med länets professionella kulturliv* och det civila samhället.« KLYS har tolkat formuleringen i förordningen på så sätt att regionerna ska föra dialog med yrkesverksamma kulturskapare i kulturplanarbetet.

Med förordningen och utredningen Spela samman som grund har KLYS utformat den modell för hur samråd med yrkesverksamma kulturskapare kan ske, som vi presenterar i denna guide.

Innehållet i guiden grundar sig bland annat på en enkätundersökning som KLYS gjorde våren 2017 bland kulturskapare aktiva i samråden och de regionala kulturförvaltningar som ingår i samverkansmodellen.

REGIONERNAS OLIKA SÄTT ATT SAMRÅDA MED KULTURSKAPARE

.....

Det finns en rad skillnader i hur regionerna i samverkansmodellen utför samrådsarbetet i praktiken. Vi kan generellt sett urskilja följande arbetssätt hos de regionala kulturförvaltningarna att – i enlighet med förordningen – samråda med det professionella kulturlivet:

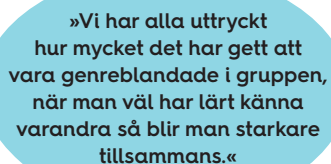
- *Regionala kulturting* – stormöten där alla sorters företrädare för kulturlivet träffas och gör inspel till kulturplanen, dvs. både företrädare för civilsamhälle, amatörkultur och institutioner, samt enskilda yrkesverksamma kulturskapare.
- *Samverkansmöten* med företrädare för en rad aktörer i kulturlivet i regionen, ofta både ideella och professionella, i vissa regioner med centrumbildningarna.
- *Konstområdesspecifika möten* – förvaltningen träffar yrkesverksamma företrädare för varje konstområde var för sig. Här separeras samtalen med civilsamhället, amatörkulturen och de professionella. Men ofta kan mötena med de konstnärligt yrkesverksamma omfatta både kulturskapare, producenter och arrangörer m.fl.
- *Konstområdesövergripande möten* – förvaltningen har etablerat en samrådsgrupp med yrkesverksamma kulturskapare från varje konstområde. Här separeras oftast kulturskapare och producenter/arrangörer. Dessa möten är ofta mer formaliserade och gruppen kan fungera som ett slags expertråd för det professionella regionala kulturlivet.

Gemensamt för alla arbetsätten är att de regionala kulturförvaltningarna är sammankallande.

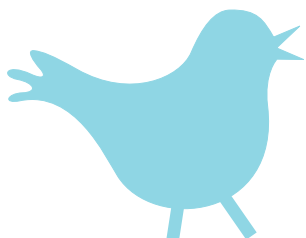
En del regioner kallar kulturskaparsamråd för »samråd (eller referensgrupp) för fria professionella kulturskapare«, dvs. för de yrkesverksamma kulturskapare som är verksamma utanför de regionala kulturinstitutionerna.

I de regioner där de nationella centrumbildningarna för olika konstområden har regionala verksamheter, genomför regionen normalt ett formaliserat samrådsarbete med dessa. Det finns också enstaka exempel på regioner som valt att etablera en samrådsdialog med regionala kulturföreningar för yrkesverksamma kulturskapare.

KLYS ser positivt på detta så länge det råder balans mellan yrkesverksamma kulturskapare från olika konstområden i samrådet och så länge samråden inte utesluter yrkesverksamma kulturskapare, som inte representerar centrumbildningarna.

»Vi har alla uttryckt hur mycket det har gett att vara genreblandade i gruppen, när man väl har lärt känna varandra så blir man starkare tillsammans.«

DÄRFÖR ÄR REGIONALA KULTURSKAPARSAMRÅD VIKTIGA

.....

Det övergripande syftet med kulturskaparsamråd är enligt KLYS att de ska bidra till ett levande konst- och kulturliv i regionen, där yrkesverksamma kulturskapare kan bo, verka och utvecklas. Samråden ska därför användas till:

- att inhämta expertkunskaper och erfarenheter från de som är konstnärligt yrkesverksamma i regionen inom olika konstområden
- att bidra till omvärldsanalys/kartläggning av regionens professionella kulturliv
- att identifiera behov av regionala kultur- och konstnärspolitiska åtgärder
- att skapa förankring och legitimitet för kulturplanen hos det professionella kulturlivet
- att skapa en trovärdig och demokratisk process i kulturplanarbetet
- att i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen främja konstnärlig kvalitet i hela landet och erbjuda medborgare i samtliga regioner tillgång till professionell konst och kultur

Samråden kan på så sätt bidra till en relevant och offensiv regional kultur- och konstnärspolitik, och ett levande konst- och kulturliv i hela landet. Samråden kan och bör omfatta inte bara frågor inom ramen för kultursamverkansmodellen och kulturplanerna, utan även konst- och kulturlivet i stort i regionen.

REGIONALA KULTURSKAPARSAMRÅD ENLIGT KLYS-MODELL

.....

KLYS FÖRORDAR FORMALISERADE KONSTOMRÅDES- ÖVERGRIPANDE KULTURSKAPARSAMRÅD I REGIONERNA, VILKET INNEBÄR:

- ett konstområdesövergripande arbetssätt, dvs. en samrådsgrupp som består av kulturskapare som är yrkesverksamma inom olika konstområden där områdena bild/form, scen/film, ord och ton är representerade, vilket ger ett mervärde till diskussionen i samrådet, ett kompetensutbyte samt ökad kraft i förändringsarbetet.
- att kulturskaparen företräder sin konstart och sin yrkesgrupp och inte sig själv som enskild konstnär.
- att kulturskaparsamråden är formaliserade, dvs. innefattar kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera kulturskapare i kulturplanernas framtagande, genomförande och uppföljning samt är strukturerade genom dagordningar och mötesanteckningar.
- att arbetet fokuserar på hur regionen kan bli en attraktiv plats för yrkesverksamma kulturskapare att bo, utvecklas och verka i.

Ett konstområdesövergripande dialogförfarande utesluter inte att regionen också samråder konstområdesspecifikt vid behov. Dessa två olika former av samråd kan komplettera och korsbefrukta varandra.

DESSA BÖR INGÅ I ETT REGIONALT KULTURSKAPARSAMRÅD

.....

KLYS REKOMMENDERAR:

- att yrkesverksamma kulturskapare som är medlemmar i KLYS medlemsförbund, helst med direkt koppling till regionen, från områdena bild/form, scen/film, ord och ton finns representerade i samråden. På så sätt säkerställs professionalitet och ett breddat, konstområdesövergripande perspektiv.
- att regionerna i första hand konsulterar KLYS medlemsförbund via KLYS för att hitta lämpliga kulturskapare bland konstnärsorganisationernas medlemmar till samråden i respektive region.
- att det råder en regional spridning av deltagande kulturskapare i samrådet från olika områden i regionen, från såväl stad som landsbygd.
- att kulturskapare även från grannregionerna ingår i samrådet, om det är svårt att hitta lämplig kulturskapare i den egna regionen. Kulturskapare arbetar ofta inter-regionalt, vilket kan göra det relevant för samrådet att också ha kulturskapare från grannregioner med.

- att de yrkesverksamma kulturskaparna i samråden utgörs av såväl anställda (visstids- eller tillsvidareanställda) på kulturinstitutioner, som sådana som verkar fritt utanför det institutionella kulturlivet, för att få in bägge perspektiven inom det professionella kulturlivet.
- att mångfald i urvalet beaktas i form av kön, etnicitet, ålder m m, och att både traditionella och nya konstnärliga yrkesroller ges plats.

DEM ÄR PROFESSIONELL/YRKESVERKSAM?

.....

KLYS REKOMMENDERAR FÖLJANDE VÄGLEDNING FÖR BEDÖMNING AV DEM SOM SKA ANSES SOM YRKESVERKSAM:

- KLYS medlemsorganisationer har medlemskriterier för respektive yrkesgrupp inom KLYS. Kulturskapare som är medlemmar i dessa organisationer förutsätts därför vara yrkesverksamma.
- I övrigt bör en kulturskapare betraktas som professionell/yrkesverksam om personen har dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet inom sin konst, och som under de senaste åren har ägnat sin yrkesverksamma tid åt yrket genom återkommande aktiviteter som påvisar att personen är etablerad inom yrkesområdet. Kulturskapare som kombinerar sin konstnärliga yrkesverksamhet med annat jobb (t ex brödjobb), ska alltså kunna betraktas som yrkesverksam, även om personen i fråga inte kan försörja sig till fullo inom yrket.

SÅ HÄR BÖR ETT KULTURSKAPARSAMRÅD ARBETA

.....

KLYS REKOMMENDERAR:

- att mötena är formaliserade och dokumenterade genom tydliga kallelser, dagordningar och protokoll, som ska vara tillgängliga på t ex kulturförvaltningarnas hemsidor över tid.
- att kulturskapare som ingår i samråden arvoderas i enlighet med KLYS avtals- och arvodesrekommendationer, samt får ersättning för eventuella resekostnader till mötena. Arvodet bör täcka såväl eventuellt förarbete, som efterarbete för ett samrådsmöte.
- att kulturskapare i samråden har reellt inflytande i kulturplanearbetet och när det gäller utvecklingen av kultur- och konstnärspolitiken i regionen.
- att kulturskapare i samråden får ta del av information om vilka beslut som fattats och åtgärder som vidtagits i den regionala kultur- och konstnärspolitiken och vilka avtryck som de har gjort i kulturplaner, kulturbudgetar och andra regionala kulturpolitiska dokument.
- att kulturskapare i samråd – om möjligt – träffas för egna förmöten inför samrådsmöten med regionen, för bättre samordning.

- att löpande kontakter sker mellan kulturskapare i samråd och KLYS kansli, särskilt i samband med kulturplaneremisser, där KLYS kan bistå med stöd och expertis.
- att kulturskapare som deltar i samråd återkopplar till sitt konstområde/sin yrkesgrupp/konstnärsorganisation.

Vid sidan av samrådsarbetet uppmuntrar KLYS kulturskapare i regionerna att ta egen kontakt med regionala kulturpolitiker, för att driva frågor om kulturskapares villkor och informera sig löpande om det regionala kulturpolitiska arbetet.

Här kan KLYS hemsida och KLYS sociala mediers nyhetsflöden fungera som källor. KLYS kansli finns också till hands för kulturskapare som behöver hjälp inför regionala samråd och kulturplaneprocesser.

DESSA FRÅGOR BÖR LYFTAS OCH DRIVAS I KULTURSKAPARSAMRÅDEN

.....

KLYS REKOMMENDERAR ATT FÖLJANDE FRÅGOR LYFTS I DE REGIONALA SAMRÅDEN, BÅDE INOM RAMEN FÖR, OCH UTANFÖR KULTURPLANEARBETET:

- värnande om konstens och kulturens eget värde och balansen mot s k aspektpolitik
- främjande av konstnärlig kvalitet och förnyelse
- upprätthållande av principen om armlängds avstånd, och att detta påtalas konkret i kulturplanen
- utveckling av kulturell mångfald i regionen, i form av konstnärlig bredd och spets
- utveckling av regional konstnärspolitik, dvs. förbättrade yrkesvillkor för professionellt verksamma kulturskapare; t ex regionala stöd- och stipendiesystem, resurscentra, konstnärresidens och regionala satsningar på kompetensutveckling
- efterlevnad av avtal- och arvodesrekommendationer; t ex enprocentsregeln och MU-avtalet för bild- och formkonstnärer samt skäligen arvoden för alla slags kulturskaparframträdanden vid regionala institutioner
- utveckling av regionens kulturella infrastruktur; t ex kulturinstitutioner, arbetsplatser, mötesplatser, repetitions-/träningslokaler, verkstäder, ateljéer, studios
- samverkan och samspel mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet. Utveckling av konkreta kontaktytor och uppdragsmöjligheter för frilansare i regionen

- övriga specifika frågor som berör kulturskapares villkor, t ex upphovsrättens och digitaliseringens inverkan på arbetstillfällena, studiefrämjandet och folkbildningen som arbetsgivare, regional och interregional samverkan för utveckling av kulturella och kreativa näringar (KKN), internationellt kulturutbyte och fristäder för kulturskapare

NÄR BÖR KULTURSKAPARSAMRÅDEN KONSULTERAS OCH HUR OFTA BÖR DE TRÄFFAS?

.....

KLYS REKOMMENDERAR:

- att regionala samråd med kulturskapare bygger på kontinuitet och att mötena äger rum regelbundet, gärna flera gånger per år (åtminstone 2 ggr/år)
- att samråden genomförs i samband med framtagande, genomförande och uppföljning av regionala kulturplaner
- att samråden träffas årligen under gällande kulturplan inför skrivandet av de årliga regionala handlingsplanerna för kulturen
- att mandatperioden för kulturskapare i samråd är minst två år, gärna tre år
- att kontinuitet säkerställs i samrådsgruppens arbete när samrådets medlemmar slutar och byts ut, genom att t ex låta några kulturskapare i gruppen sitta kvar, så att inte all tidigare erfarenhet i gruppen försvinner samtidigt. Mandatperioderna bör alltså överlappa varandra.

**»INGEN
KONFERENS
UTAN
KULTUR-
SKAPARE«**

KLYS målsättning är att i varje dialog, beslutsfattande, konferens, hearing, remissförfarande osv. som handlar om konsten och kulturen, bör yrkesverksamma kulturskapare rådfrågas, delta samt ges plats och utrymme – både med sin sakkunskap och med sin konst. Läs mer på KLYS hemsida under »Våra projekt«.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund	SKAP
Dramatikerförbundet	Svenska Musikerförbundet
Svenska Journalistförbundet	Symf
Sveriges Läromedelsförfattares Förbund	Teaterförbundet för scen och film
Konstnärernas Riksorganisation	Svenska Regissörsföreningen
Svenska Tecknare	Oberoende Filmares Förbund
Svenska Fotografers Förbund	Unionen, fackklubben vid SR,
Föreningen Svenska Tonsättare	SVT och UR

KLYS ●●●●

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, klys@klys.se, www.klys.se